

Migranten in Nederland

Wij zijn geen wegwerpblinkjes

Van de 240 ontslagen die onlangs bij de blikfabriek Thomassen & Drijver Verblifa vielen, is ruim 90 procent buitenlander. Eind 1986 stakten 70 turkse chauffeurs van het vrachtwagenbedrijf Stolk uit Berkel Rodenrijs, die van de ene op de andere dag op straat werden gegooid, en nu nog steeds sleept het comité ex-Nedlloyd zee-lieden zich voort. Ontslagen buitenlandse zeelieden, die ineens overbodig werden. Het komt steeds vaker voor. Ze zijn, zoals de turkse blikfabriekarbeiders zichzelf zo treffend noemen: *wegwerpblinkjes*.

De positie van de migranten op de arbeidsmarkt is niet erg rooskleurig. Die is altijd al slecht geweest. In de 60- en 70er jaren moest het tijdelijk 'tekort' aan ongeschoolde arbeidskrachten tijdelijk worden aangevuld. Inmiddels is wel duidelijk, dat deze gastarbeiders buitenlandse werknemers zijn die blijven. Ook de overheid is hiervan doordrongen. Er breekt een tijd aan van onderzoeken, rapporten en studiedagen. Mooie plannen op papier. Migranten mogen zich verheugen in het twijfelachtige genoegen van de belangstelling...

Verborgene arbeid

Intussen verandert er wat op de arbeidsmarkt. Met de opkomende automatisering en de economische recessie worden migranten weer overbodig. Het ongeschoolde werk valt weg en voor het bedienen van de computers worden geschoolde nederlandse arbeid(st)ers aangesteld. Door diezelfde automatisering en crisis verdwijnen ook veel arbeidsplaatsen, zodat de werkgevers weer eisen kunnen stellen. De migranten hebben gewoon een tijd lang de bekende 'buffer-functie' vervuld: werkgevers hebben weer keus, migranten hebben afgedaan. Dit komt vooral tot uitdrukking in het huidige restriktieve toelatingsbeleid, de nieuwe vreemdelingenwet en de verscherpte controles in het land.

Al met al worden migranten werkloos, willen remigreren of komen in het zogenaamde flexibele arbeidscirkuit terecht. Thuiswerk en oproepwerk komen dan ook veelvuldig voor. Ook de wel zéér flexibele arbeidscontracten in de schoonmaaksector zijn aan de orde van de dag.

Precieze cijfers hierover zijn moeilijk te geven. Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid wil in zijn jaarlijkse rapportage "arbeidsmarkt 1986" nog wel even kwijt dat het aantal personen in de flexibele arbeidsrelaties aanzienlijk is toegenomen. Het Steunpunt Thuiswerk in Hengelo schat het aantal vrouwen dat thuiswerk verricht (nederlandse en buitenlandse vrouwen) tussen de 40.000 en 400.000, om maar even aan te geven hoe verborgen deze arbeid is. Volgens het Steunpunt neemt het aantal buitenlandse vrouwen dat thuiswerk verricht sterk toe. Naarmate meer nederlandse vrouwen afhankelijk vanwege de slechte arbeidsomstandigheden, komen er meer buitenlandse vrouwen in terecht. Nauwkeurige cijfers over allochtonen met betrekking tot hun positie op de arbeidsmarkt zijn ook lastig bij elkaar te vegen, omdat met name buitenlandse vrouwen zich vaak niet melden bij de Gewestelijke Arbeidsbureaus.

Overheidsbeleid

In de Minderhedennota van 1983 zijn vele beloften gedaan door de overheid om iets aan de positie van migranten op de arbeidsmarkt te doen. Beloften in de richting van "streven naar een evenredige deelname van minderheden aan het arbeidsproces, op alle niveaus". Ook de grote gemeenten begonnen toen ijverig hun huiswerk op papier te zetten. Men begon zich af te vragen of de overheid niet het voortouw moest nemen. Het inmiddels zo befaamde rapport van Frank Bovenkerk "Een eerlijke kans" heeft ook heel wat stof doen opwaaien. De onderwerpen die daar uitsprongen, draaiden met name om de veronderstelling dat er een "ethnisch subproletariaat zal ontstaan, dat wel eens terug zou kunnen slaan", als er niets aan de achterstandssituatie zou gebeuren. Een "agressief subproletariaat"... Deze voorstelling deed Den Haag opschrikken, hoewel... Tot op heden is er niets gebeurd. Tijdens een studiedag in 1983 (georganiseerd door het ministerie van Binnenlandse Zaken) ten behoeve van personeelfunctionarissen bij de overheid werd bijvoorbeeld de positieve actie-stellingname van de hand genomen als zijnde niet reëel en niet haalbaar. De toenmalige minister van Binnenlandse Zaken, Rietkerk, vond het een prachtig rapport (ja, want een gewaarschuwde overheid telt voor twee), maar stelde in dezelfde zin dat het bedrijfsleven niets opgelegd mag en kan worden. Wel wilde hij een briefje sturen aan de gemeenten met het verzoek aandacht aan de problematiek te schenken.

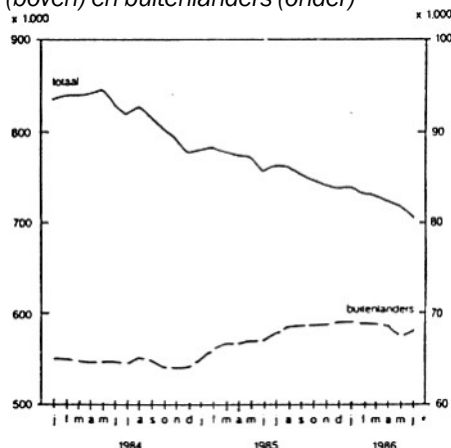
Intussen liegen de cijfers er niet om. Bij de GAB's zijn 49.000 werklozen geregistreerd uit de landen rondom de Middellandse Zee. Het werkloosheidscijfer van turken en marokkanen ligt drie keer zo hoog als het nederlandse gemiddelde van 14 procent. En hoewel de werkloosheid van de laag geschoolde

nederlanders tussen 1983 en 1986 daalde met 16 procent, blijkt het aantal laag opgeleide werkloze turken en marokkanen te zijn toegenomen met respectievelijk 11 en 19 procent (zie grafiek).

Geregistreerde werkloosheid, totaal (boven) en buitenlanders (onder)

Gemeente Utrecht

In de stad Utrecht zijn alarmerende cijfers gekonstateerd ten aanzien van buitenlandse jongeren, waarvan het werkloosheidscijfer oploopt tot ruim 41 procent! Dit even ter vergelijking met het percentage van de gehele beroepsbevolking in Utrecht dat 15 procent

bedraagt. Niet zo best dus. En als er dan nog een onderzoek verschijnt naar marokkaanse jongeren die verslaafd in winkelcentrum Hoog-Catharijne rondlopen, moet je vaststellen dat het enige gevolg van deze wetenschap is dat vooroordelen weer eens worden bevestigd, want de gemeente trekt er geen conclusies uit.

Wat wil de gemeente echt? De gemeente Utrecht wil jaarlijks ongeveer 30 migranten in dienst nemen op een vaste baan, hetgeen 10 procent van de jaarlijkse instroommogelijkheden betekent. Daarnaast wil de gemeente zo'n 350 stageplaatsen per jaar creëren. Dit staat in de beleidsplannen van de gemeente ten aanzien van het personeelsbeleid. De plannen hadden de goedkeuring van de migrantenorganisaties in de stad, maar... er gebeurde verder niets mee. Dat was een reden voor de Stichting Buitenlandse Werknemers Midden-Nederland om op onderzoek uit te gaan. Dit gebeurde in 1986. Het leverde een triest beeld op. Slechts 102 mensen van etniese afkomst zijn werkzaam bij de gemeente Utrecht, die een ambtenarenapparaat heeft van rond de 6.300 mensen. Dit getal van 102 is zelfs nog te positief voorgesteld, aangezien de gemeentepolitie net een intensieve wervingskampanje achter de rug had.

Intussen hebben ook in de gemeente Utrecht de bezuinigingen hun intrede gedaan. Gretig kan dit nu als argument worden aangegrepen waarom het streefpercentage van 10 niet is gehaald. Beleidsmedewerker F. Drossaert geeft toe dat de gemeente hoge eisen stelt aan kandidaten. De gemeente heeft bijna geen ongeschoold werk en vraagt bovendien minimaal LBO/MAVO-nivo. Daarnaast is het aantal externe sollicitaties als gevolg van de bezuinigingen sterk afgenomen.

Maar ook de politieke wil ontbreekt bij de gemeente om de verschillende gemeentelijke diensten één centraal personeelbeleid op te leggen. De enige beperking nu is dat de gemeentelijke diensten moeten werken binnen de richtlijnen van het door B & W vastgestelde personeelbeleid. De verschillende gemeentelijke diensten overleggen dus gewoon en stellen dan tot hun spijt vast dat zij géén migrant (of wellicht één) hebben aangesteld, omdat "er bijna geen migranten solliciteren" of "het opleidingsnivo van migranten was niet hoog genoeg".

Beleid schijnheilig

Het is eigenaardig, maar sommige geschiedenissen zijn te voorspellen. Zo bestaat er bij de gemeente niet echt de behoefte om veranderingen tot stand te brengen, alleen het imago moet verbeterd worden. Dus worden notaas opgesteld en wordt zo de indruk gewekt alsof er hard aan wordt gewerkt. Dus worden ook de migrantenorganisaties braaf bij de plannen betrokken, terwijl er uiteindelijk niets concreets gebeurt. De gemeenten of de landelijke overheid, het maakt niet uit. Want ook het ministerie van Binnenlandse Zaken ontwikkelde het afgelopen jaar indrukwekkende plannen om migranten bij de landelijke overheid "aan een baan te helpen". Ook hier komen de migranten bedrogen uit. Want afgezien van het feit dat de plannen niet deugden, werd de minister gelijktijdig op de vingers getikt door zijn ambtenaren: er moeten in dezelfde periode zo'n 26.500 banen worden wegbezuinigd, van 'positieve actie' kan dus al helemaal geen sprake zijn!

Diskriminatie

Een niet onbelangrijk aspect van de achtergestelde positie van migranten is diskriminatie. Ook hier wil de overheid

geen maatregelen nemen om dit tegen te gaan. Buitenlandse arbeid(st)ers worden zelfs nog door middel van de WET op de arbeidsmarkt achtergesteld:

- de W.A.B.W. (Wet Arbeid Buitenlandse Werknemers) is nog steeds van toepassing;

- migranten die werken in de zeevaart, het internationaal transport en bij off-shore bedrijven worden nog steeds niet gelijk gesteld aan migranten die op nederlandse bodem bij nederlandse bedrijven werken en kunnen zelfs na 15 jaar nog worden uitgezet;

- bij reorganisaties, bijvoorbeeld de blikfabriek, zijn het de turken die eruit vliegen.

Het bedrijfsleven zal nooit verplicht worden gesteld over te gaan tot een kwoteringssysteem aan de hand van het evenredigheidsprincipe. Daarentegen wordt wel steeds duidelijker dat werkgevers, GAB's en uitzendbureaus regelmatig diskrimineren.

Positieve actie en verbetering van de positie van migranten op de arbeidsmarkt? Daar is geen sprake van. De overheid bewandelt bewust een doodlopende weg en de migranten volgen nog steeds hoopvol... Toch zal de overheid over de streep moeten worden getrokken. Als er geen drastiese maatregelen worden getroffen, zal het gevreesde "etnische subproletariaat" werkelijkheid worden.

Migranten hebben *recht* op een waardige plaats in de nederlandse samenleving. Het is hun *recht* dat er aan gewerkt wordt. Door de overheid, door de vakbonden en de werkgevers. Wegwerpblikjes moeten worden verruild voor arbeid(st)ers met statiegeld.

Lydia Meijerink

(medewerkster LSOBA, Landelijke Samenwerking van Organisaties van Buitenlandse Arbeid(st)ers)